

Горан Ж. КОМАР

ЗБИРКА ТОПАЉСКОГ И САВИНСКОГ ПОСЛАНИКА МАРКА МИРКОВИЋА

Овом Збирком писама заступника Топалјске комунитаци и Светоуспенског манастира Савина из половине 18. вијека, сачуваних у Архиву манастира и Архивском одјељењу Херцег Нови Државног Архива Црне Горе (Топалјска комунитад), настоји се допринијети освјетљавању веома значајних дјелатности ове личности у Венецији и Трсту. Најстарије писмо којим сам располагао датирано је 29. септембра 1746. године, а упућено је игуману манастира Савина, веома заслужном јеромонаху Арсенију (Милутиновићу)¹. Слиједи пуномоћ Топалјске комунитаци Марку Мирковићу од 15. децембра исте године коју је издала Управа комунитаци на челу са веома предузимљивим капетаном Вуковојем Вуковим Јовановићем из Доње Ратишевине. Капетан Вуковој истакао се дјеловањем у обнови пећке епископије Српске Православне Цркве у Боки Которској² и спада међу најактивније капетане који су на дужност бирани три пута. Даље, доносе се писма игумана Арсенија Марку Мирковићу из 1749. и 1750. године у којима изражава велику забринутост за средства која је великим трудом сакупио. Из ових писама види се да је игуман Арсеније дјеловао у правцу поновног успостављања епископије у Даламцији и Боки (оспоравање наметнутог кандидата Лаврентија), као и у правцу сређивања послова везаних за некретнине манастира, као и црква Светих Сергија и Вакха на Подима и Саборне цркве Светог Вазнесења Господњег на Топлој. Очигледно је да манастир дјелује у складу са управом Топалјске комунитаци.

У овој преписци поменут је велики број православних свештеника и трговаца који су дјеловали у Венецији и Трсту.

На крају, сматрао сам да је корисно објавити и препис тестаментa Марковог брата Матеја (Матије) из 1790. године. Он нам је познат као даровалац украшеног рама за чудотворну икону Пресвете Богородице

¹ Горан Ж. Комар, Савински игуман јеромонах Арсеније (Милутиновић) 1684-1754, прилози животопису, Херцег Нови, 2010. Игумана Арсенија помиње Дејан Медаковић, Манастир Савина, Велика црква, ризница, рукописи, Београд, 1978, 30, 62.

² Горан Ж. Комар, Прва књига Топалјске општине. Темелна акта, Херцег Нови - Београд, 2009, 50-52, 56-66.

Савинске.³

Приређивач је својим преписом учинио минималне правописне интервенције у односу на изворни текст писама.

1.

ВЕНЕЦИЈА, 29. септембра 1746.

Писмо топаљског и савинског посланика у Млецима, Топљанина Марка Мирковића⁴ савинском игуману Арсенију Милутиновићу, поводом послова око земаља манастира и цркава на Подима и Топлој.⁵ Читајући ово писмо ми смо стекли утисак да г. Марко Мирковић, могуће, под *општим дјелом* мисли на неку акцију раздвојено од свога задатка у вези са земљама Савине и топаљских и пођанских цркава. Сасвим је могуће да је већ тада у Топлој и у Савини зачета идеја о градњи Велике манастирске цркве.

Пречастњејши и словенејши господин: отац игуман Арсеније

Часности ваше примили смо нам придраги и много суелатељни и исписани у јулију 17 – у истому много обрадовали се о вашему добром здрављу и мирному. Видимо што нам сте писали за ђела от земаља моностира и цркава на Топлу и на Поду. Био је господин Ђини рекао ми да ће поћи трошка и церка 15 – цекина. Како ви сам писао ми смо му казали

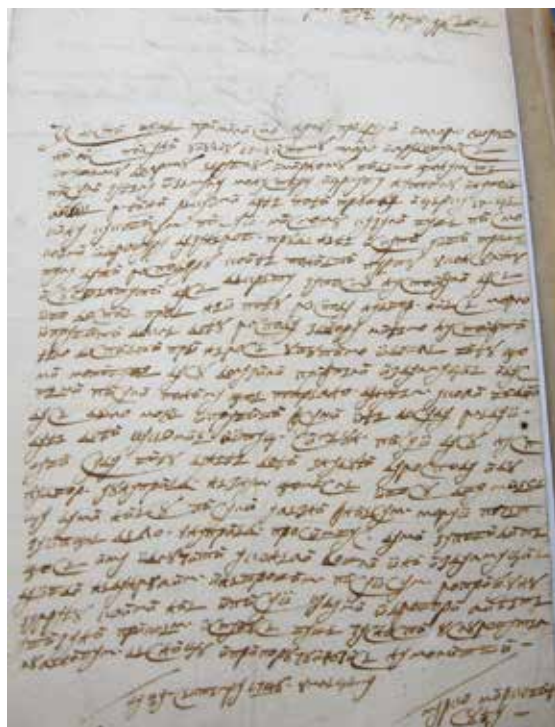
³ Горан Ж. Комар, Манастир Успења Пресвете Богородице на Савини код Херцег Новог, Херцег Нови, 2013, 292 (Либро от саландара манастира Савина).

⁴ О роду топаљских Мирковића може се читати у Србско–далматинском магазину за 1851. годину: Похвално сведочанство србској породици Графу (конте) Мирковићу, издао Андрија граф Кверини у Венецији 16. марта 1801. године, страна 53–59. Такође: Горан Комар, Небојша Рашо, Похвално свједочанство србској породици, Драчевица. Часопис Друштва за архиве и повјесницу херцеговску год II, бр. III, Херцег – Нови, 2004, 84 – 89. Изнова штампано. Познати су и Мирковић Јово, канцелар Нико, Сава, Матија Ћетков. Види код: Горан Ж. Комар, Бока Которска. Ћирилски споменици 17, 18. и 19. вијека (acta serbica), Херцег Нови, 2009, 365, 366, 280, 282, 339, 178, 241, 251, 131, 144, 176, 198, 199, 205, 275, 280, 313, 339. Од 1750. године, када је начињена Нота од соли парохије топаљске, уписан је под ред. бр. 155. Марко Мирковић са осам укућана, а Марко је 1758. уписан као суђа који живи са братом и укупно седам укућана. Године 1771, уписан је у Ноту Мато (Матеј) Мирковић са дванаест укућана: Горан Ж. Комар, Херцеговски ћирилични пописи 1750-1826, Херцег Нови, 2011, 13, 17-18.

⁵ Документ који се односи на послове Марка Мирковића у Венецији, а у вези са настојањем да се врати правилана епископија у Приморје, објавио је Јефто М. Миловић, Зборник докумената из историје Црне Горе (1685 – 1782), Цетиње, 1956, 215. Он пружа исправу од 17. марта 1746. насталу у Новоме која је објављена у Шематизму православног Епархије Бокоторске, дубровачке и спичанске, 1881, 31.

ваше писмо који ми одговара да за његов труд неће искати а ови трошак ваља дати господару који ће понијети парту у консулту и сусентати да се декрета. Зато смо настојали да се ово доспије прије не(г)о пођу господа на двор. Није се могло оправити прије него дођу господа з двора. Ми ћемо настојати ђело доспјети при(је) него се упутимо одовле Виђу што ми мотивате да су долазили пријатељи из Далмације и да сте ми писали по њима што је потребно да нађем ако би видио да се ђело може оправити. Ја сам ође до сада гледао – да ће доћи и ако ми је и отац – Симеун – писао да су на справи. Сада виђу да неће доћи знадући да господа иду на двор – а унапријед не знам што мисле ово су два мјесеца да ми нијесу писали а без њи(х) ја нијесам – могао почет за опште ђело – унапријед – Просим вас да ми заповидите што се има одлучити ако не би дошли они из Далмације да овди не дангубим – и не трошим – Писао сам господину Трифуну за грађу који ми није отписао када ми одговори бићете авизани при којем – остају се ваше часности услуговаатељ љубећи вам десницу и припоручујући се на молитви.

На 29 – септембра 1746 – у Млецима, Марко Мирковић суђа –
А(рхив) м(анастира) С(авина)

Писмо заступника Марка Мирковића игуману Арсенију (Милутиновићу)

2.

ТОПЛА, 15. децембра 1746.

Пуномоћ Топалске комунитади за суђу Марка Мирковића у послању у Млетке. Ова пуномоћ суђи Марку није конкретизована према посебним задацима.

Ва имје И(су)са: Х(ристо)са: амин годишта од његова прес(ве)т(а) го: рождества 1746= индикта деветога на 15. децембра по грчаски, у дан истинити понеђељник, у Новоме на Топлој вароши од Новога, у офици цивил од превјерне комунитади од Топле државе Новске и проча.

Мјесто печатно С(ве)таго: Вознесенија Х(ри)с(то)ва:

Ми ка(пета)н: и суђе атуали од више речене комунитади чинећи на име и осталије главара и старјешина, и свега пука од исте комунитади, који ћемо бити одиздол подписати. Чинимо за нашега влаштитога прокаратора и посланика го(споди)на: суђа Марка Мирковића, из ове вароши који се наоди саде у Млецима и ко је и он исти од ове наше комунитади, и дајемо му сву обилату и изпуниту облас да може изићи и конпарити пред преведријему принципом, и у преузвишени сенат и сваки трибунал колеђ и мађистрат ће би било од потребе, а за потребе свеколике од наше комунитади предати наше молбе преведроме принципу; просећи да би наша привелеђа и еженциони у нашем мјесту и по свем статусу преведрога принципа азентао и потврдио обилато у сваки понат, с надиграђењем и проча, како су искали наши првашњи у шупљици у вријеме кад нас преведри принцип превелеђао и азентао года 1718 – и проча. И за боље увјереније подписујемо се и постављамо наш печат комунски.

Вуковој Вуков ка(пета)н: од комунитади
 Игњатије Петровић суђа од комунитади
 Јово Лакетић суђа од комунитади
 Марко Ожеговић суђа од комунитади
 Матије Мирковић вици суђа од исте комунитади
 Матије Јововић канзали=
 јер од комунитади

АХ, Т(опалска) к(омунитад) ф.1., 1

3.

ВЕНЕЦИЈА, 4. април 1747.

Марко Мирковић пише оцу Арсенију Милутиновићу о разним дјелима, укључујући и работе око неког великог дјела које у својим писмима назива ”општим дјелом”. Вјерујемо да је овдје у питању започета акција на стварању услова за истицање захтјева за градњу Велике цркве манастира Савина. И у овоме писму се јасно раздваја посао око земаља. У вријеме боравка у Венецији Марко је задужен да поради око баштина манастира, као и топаљских и пођанских цркава. При крају писма он говори о овоме послу сасвим одређено и раздвојено од послова који се односе на ”опште дјело”. Чак се на једном мјесту помиње градња цркве.

Преподобњејши и словесњејши господине оче игум(а)не Арсеније мене љубими и сани оче господине. Часности ваше примили смо писану от – 3 фебрара пасаного. У истому видим да сте примили моје писмо у ком сте се много ожалостили чујући самрт оца протосинђела Партенија. У ову се морете обрадоват да је исти жив – у заточенију како ми сада пише из Беча господин Јово Милетић – кому сам био много препоручио ја одавле пошао у Беч – да испита за живот и смрт и његово имуће ђе му је остало. И ево ви шаљем књигу коју ми је писао господин – Јово да видите што ми је писао и опет ми исту књигу пошљите амо ја не мањкам да се нађе и зна што је обећао послати за грађу от цркве а овије се дана чека ође господин Трифун – Чаџи Симић с којем ћу зборити а и ви бисте добро учинили да му пишете како знате а за опште дјело дошао је скоро господин поп Кричка и били смо у господина Карајањића који је прије настојао зо (!) дјело и сада се обећао прифатит ако му дамо у депозит цекина двијести. Ја сам рекао дати ако ми учини писмо како ћу бити сигуран за исте. И тако чекамо докле се нађу нека писма и видимо који се има почетак и пут узети за дјело када се почне. Бићете от свега авизани прије него дамо аспри у руке господин Карајањићу који је добри христијанин. Видим да ви је долазио два пута Гаврило Трапарић. Скоро ви сам послао копију от тастамента у коју ћете виђети што му је оставио покојни срзенте и сада шаљем ви ови булентин – што ми је дао господин капетан Раде Маина у кога сам примио и динаре ваше и Гаврилове и робу вашу како је у овому булентину. Робу сам послао брату мому који ће вам предати а динари су у мене ја ћу вам и(х) донијети ако Господ Бог да здравља за које ми је дат аманат да вама предам у руке а море бити да ће ми служити за опште ђело. А ви тамо Гаврилу кажите да су примили чујем од господина – конте Васиља да сте имали јазбу от нашије поглавица које нијесу добро учинили како чујем. За земље настојим оправити ако се узморе прије него пођем одовле. При којем остају се ваше часности услуговатељ –

поздрављајући вас и љубећи вам десницу и препоручујући се на молитви.

У Млецима 1747 на 4 априла по србски.

Марко Мирковић с(у)ђа.

АМС

4.

ВЕНЕЦИЈА, 20. децембар 1747.

Марко Мирковић савинском игуману Арсенију Милутиновићу о дјелима за која је задужен.

Пречастњејши и словењејши господин: господин: отац игумен – Арсеније свето(г)у с(ло)венскога манастира Савина м(е)не љубими господин.

Млого времена пасало је не виђу от ваше частности писма ни на моје писмо респосте писао ви у сетемру и авизао вас за општа ђела што је углављено с овијем госпарима који су се прифатити и обећали за дјело оправити. А ми смо метнули у депозит цекина двјести а они из Далмације нашли ође сигуру пријатељу који се облегао за њи(х) изброити триста цекина ако буде потреба и дјело се оправити ако ли Боже сачувај не оправити да узмемо наше новце натраг и када је ово табиљено пошао је о(тац) протопопе Димитрије дома и био би и ја исто учинио докле би нам писали ови госпари да дођемо и ја имајући моје интереса и трговина до сада нијесам могао доћи а сада говоре ми да не идем одавле за мало дана уфамо у Бога знаћемо шта ће бити за опште ђело а за земље манастирске и цркве на Топлој и на Подима настојало се и није се могло до сад оправити будући преузвишени Сенат о(д)лучио послати у Далмацију и у Боке –3- инквизитора који ће имати влас за ифештиде и за друге после принципе за милостивну што је оставио покојни срзенте Трапарић – вама и његову брату. Ја сам примио од господин капетан Рада Маине и вас авизао да су они новци служили за депозита за то ако би била потреба његову брату подајте му биће дао му Мато мој брат – цекина – 10 – а ви му морате дати решто. Млого пута писао сам у Беч господину – Јову Милетићу да настоји за они аманет што је оставио отац протосингел – Партемије у онога гриа и није могао изнаћи до сада слава Богу опростио се од заточенија господин – протосингел како ми пише господин – Милетић – није се нашао у кривици него праветан – и када је изашао помиловала га је краљица и даровала и рекла му да проси од ње милос коија би била на припазит да ће му учи-нити за друго пише

да му је рекао отац протосингел да је реметио ође на једнога Грка прво цекина – 24 – и друго сада цекина .40 – то ће бити у све цекина –64- А ево вам шаљем књигу коју сам данас примио из Беча и како партива у преши ова филуга от спаца. Не мого виђети трговца кому је наређено из Беча да пошље ове новце за које ћете бити з другом авизани от свега желећи од вас, респосту на прву и на ову. С овијем, свршујем. Љубећи вас. заједно. Господин. Оцем. Протосингелом. Нектаријом и свом братијом при којем остајући ваше частности умилни и понизни услуговатељ.

У Млецима на 20 – децемра славо 1747.

5.

САВИНА, 6. август 1749.

Игуман савински, Арсеније Милутиновић, савинском и општинском заступнику суђи Марку Мирковићу са Топле у Млетке поводом акције на обнови приморске епископије, инсистира на повраћају средстава одвојених за то дјело. Помиње мисију топаљских суђа Јова Жарковића и Игњатија (Петровића) у Задру жалећи се на неуспјешност и трошак петнаест цекина манастирских средстава. Изражава бојазан за манастирска средства у Млецима.

Благородному г(о)с(по)д(и)ну г(о)с(по)д(и)ну суђи Марку Мирковићу.

Много времена има да нијесам примио вашег писанија, ни авиза никаква. Нисте ме авизали поради дјела и оправљана за изискати у преведрога принципа милос(т) имати Пастира нашега што изискава комунитат новска и рисанска и сва Далмација, и свак ве контен да би могло то бит и свак обећава да ће дати спензе ма не дава нико ништа. С овијем како ви знате што сте у ваше руке примили што сам ви ја у руке дао од лемозине од наше потребне цркве Свете Госпође за ово дјело будући имао велику вијерност у вас да нећете Светој Госпођи кривице учинити, знајући да сте ви чловијек разумни. Зато сам вама препоручио да разаберете да се и(м)вормате у оније у које ви знате хоће ли принцип допустит нашем народу владику и ако би га допустио с онијем начинима с којим пристају и како је и прије било тадај вољни бисте били поа-рчит динаре које сам ви дао од наше лемозине. Ма у ово дуго вријеме не пишете ми ствари стабиле никакве за ово дјело. Истина је да сте писали свијетлomu г(о)с(по)д(и)ну капетан Вуковоју и његовијем суђам вашијем колегам, да пођу у Задар у преузвишене наше госпoде инквизитурa и тако су они мене дозвали и облегли ме по заповједи вашој и нашега писма те сам им дао од наше лемозине цекина петнаест за спензе у Задар. И(з)

Задра кад су се вратили исти суђе Игњатије и щјор Јово Жарковић казали су ми да су поарчили све петнаест цекина а не знам што су оправили. У писму мени нијесу донијели ништа. Саде ваше господство ово су пасале три године да сте у Млецима. Знам да имате вашијех терговина и вашијех посала око коијех радите и настојите. Боже дај да ви буду корисни. У то спомените се како је мила вама ваша корис(т) тако је и нама мило за ову церкву и за наш монастир, Не бих раду моју старост да ми реку братија моја да чиним штету обшту у овој церкви, него ако мислите к вашој кући берзо доћи тако видите да не море ова ствар изићи што иште пук владику те нијесте сигури да ће принцип допуштит дукалу без преудиције од овога пука који је иште док сте ви тамо да је донесете с(а) собом. Ако ли имате мисао доћи дома молим ваше господство донесите ми собом динаре које сам ви дао зашто нећу иза себе да ми их остављаш у Млецима зашто наша је церква вазда била потребна. А потом како доди г(о)с(поди)н Патријарх толико и г(о)с(по)д(и)н владика Херцеговачки. Имали смо пеназа колико поднијети могли нијесмо и зато вас молим тако ви била у помошч Света Госпођа немојте да наша церква штету има и да међу нама ријечи буде. Настојте се састати са Симеоном те иштите нека ви да оне аспри што сте дали за икону зашто их мени није дао и не разумијем од мога да буду поарчени, Настојте за саат и ако их икако морете продат с користију о свем онога Партенијева, и за стихар они гледајте те га покерпите ако не би било онакога колура, а оно с жутом каквом што би било према оному; -

Вашего дображелатељ Арсени игумени богомољац
у монастиру на Савини
со братијама

На 6= августа
1749 талиано

АМС

6.

САВИНА, 10. август 1750.

Игуман савински манастирском и општинском заступнику у Млещима, Марку Мирковићу поводом активности на избору далматинског архијереја уз упозорења на гласове о могућем наметању кандидата Лаврентија, а затим, о манастирским предметима које треба вратити манастиру. Поздрави протопопу Дмитрију Крчки.

Благородни г(о)с(по)д(и)н Марко Мирковић, нам от Хр(и)стје брат, љубезњејшије.

Прип(а)де нам писаније от Вашего Благородја које јест писато, во: 24, јулија, ва којем извјестно разумјесмо Васа чертанаја в њем, у којем сердачно жудимо што би Премилоствиви Бог дао, и преузвишени принцип допустио за онога с којем би било боље, и за ползу душевнују и тјелеснују, утолико зна Ваше Б(лагородје) и пређешње писмо које нам ве писао протопоп Димитрије Керчка и прочи от далмације и нами и комунитати ва Купе, да ми нађемо овамо онога који би био достоин возити на степен архијерејства, И ми тако са савјетом капетана и суђа избрасмо измежду себе два братакоја би били достојни за таково дјело, за које смо Вам дали и писмо наше да заинога познати не хоћемо и от инијех манастира точију од нашего манастира, Сада слишимо ако би допустио преведри Сенат таково прошеније, да би и некотори Лавре-нтије могао пристат и да су и њега метнули у балоту, ако би што било да и ..(нч) стане за таково дјело, и да је тобож от нашега манастира, за то В(аше) Б(лагородје) можемо поздравит и г(о)с(поди)на Протопопа Димитрија Керчку, и скажите му истино за ексарха Лаврентија, што говоре да је од нашего манастира и да је овдје учио и пошао от нас по својој вољи, Толико да Вам је препоручено. То лемозине от наше убоге цркве да не би пропало куће, и ако не би било онако како смо Вам рекли од нашега манастира, те би који други био, да не имате пенцат наше ништа нити ћемо за то познат ни у то пристат никога, зашто знатеколико је наш манастир за то спенцао има више тридесет љета и остао без ништа већ ако ово јоште заклада икона, а знате који имамо и добитак, пака сутра да други стане на готово свер(х) нашега трошка и муке оволико времена, то не право било нити хоће Бог ни људи који иду правијем судом како је Бог заповидио, Утолико ако би што Бог дао и преведри принцип допустио и да би и дали дукалу, можете узети и чинити најприје од она три манастира од коије сте однијели и писма, како су се облевали и притиснули своје му(ху)ре, нека издаду, што прије могу, пак (и)м је прикажите.

Молимо Вас за они стихар настојте га поправит онуда куда се раздеро, с онаковом материом и како ако морете наћи, Ако ли нема онако златоткане материје, а Ви нађите према оному свиле онакове. жуте те и покерпите. Зашто тамо има от свакога колура, и немојте много да стоји него нам оправите за то што пређе можете, И за они саат отца Партени-ја настојте пака га можете послати заједно, са стихаром. Знамо да Вам дајело труда, али и ...штни будемо послужит, нећемо се заборавити. Молим Вас поздравите ми г(о)с(поди)на Протопопа Димитрија Керчку, и за ове ствари давам ве препоручено, И поздравља Вас отац протосингел такожде и васа братија здјешније обитељи, Молимо Вас ако знате што смо Вам и пређе говорили и писали, да бисте послали поради креста утолико не знамојесте ли послали али нијесте овамо доселе пришло није. Него ако нијесте послали настојте послати за скоре зашто зн-ате да нам је от потребе и да је било злато и јошт би мајстор доспио пређе Воскресенија. И мир Хр(и)стов буди с вами;

Присетже и остају се Вашега Благородја у манастиру, с братијама
Усердни доброжелатељ на Савиње
и богомољац Арсени игумен

На: 10: августа, 1750: словеносербски
Из Каштел Новога

АМС

Тестаменат г(оспо)д(и)на: ка(епатан)а: Матиа Мирковића, с којим наређује да се не има разбучати ни прогласит, само у кућу у дан када му се прилучи самрт.

У Новом.

У име Исуса Хр(ис)та: амин. Године о његова Пресвтегао Рожденства: 1790: мјесеца августа на: 27: индикта . . . . у дан истинити сриједу у Новом у Србини држава от Топле:

Чини се ови тастаменат за добро вјеровање у напредак, који ће имати своју јакост, и крепост колико да је учињен од руке госпоцкога писца; како наодећи се г(осподи)н: ка(пета)н: Матије Мирковић у маломе чувству од своје болести у постели перо здрав од ума, и памети, а знајући да је свак дужан умријети и Г(оспо)ду: Богу: отвјет дати; тако данаске за вазда одлучује наредити и наређује и тастаментује сваку ствар, и своје последње окћење како одиздол насљеђује у начин.

Прво. Препоручујем своју душу Г(оспо)ду: Богу, и Пресветој Богородици и свијем светијем Божијем угодницима, и С(вето)ме: Јо(в)ану Крститељу својему протетору, и оћех и разумије, и орденава, када би се преставио, да буде његово тијело погребено код цркве С(вета)го: Вознесени(ј)а Христова на Топлпј, у свој гроб ће су и његови родитељи укупати. И да му се имаде учинити паметотвореније по закону С(ве)те: матере цркве јеросалимске, у јакост свога имућа.

2. Оћех и разумије и наређује и поставља за своје ереде законите своје синове Саву и Теодора, од првога мога вјенчања, и Јова, Митра, Марка моје синове од другога мога вјенчања, тако да буду свиколици погодни у послушање ко(ј)и би боље атендио за интерес од брацке кумпаније и користи своје куће, а ко(ј)и би се овазнао од више речене браће да буде чинити у штету осталој реченој браћи, а мојим синовима, допуштавам цијелу област да га имаду извадит на банду, о(д) све брацке компаније, у које препоручујем моју невјесту Јану, и мога унука малога Сима да се имаду само мантенати с осталом нашом фамиљом да не пате.

3. Оћех и разумије и наређује за своју милостиву г(оспо)ђу домаћицу Мар(и)ју, и да буде дона, и мадона о(д) свакога мојега имућа, толико здворњега, тако и покујства, доклен узбуде живљети ће се вјенчала, а облегавам најтврђијем покорнијем начином више речене моје синове да је имаду вазда у напредак држати у свакоме владању, и покорноме послуху, и у свашто да буде знати што би се чинило за корист од инетереса од наше куће

и да не имаду без њезина (пиезипа) знања чинити ни једне сат...(тр) него за свако да буде информата и питана за одлуке које ће бити од исте допуштене мојем синовима, за бољи начин од користи наше фамиље. И за већу милост остављам мојој домаћици Марији (марихи) кућу са свом направом која је од мога разлога у овоме граду да имаде иста уживати саме афитке поради свога бољег комода за ње живота у начин изречени, а потље њезине самрти остаће иста кућа, за мојје ереда.

4. Оћех и разумије и наређује поради своје двије предраге кћери г(оспо)ђе: Госпаву и Елену, ова је вјерена за г(осподи)на: Стефана Андрије Јововића на Топлу, и када узбуде суђене да је удаду заповједам мојем ередима синовима да јој имаду дат за конат своје прђије колико би се узмогло, а у јакост нашега могућа. Тако на исти начин и Госпави имаће јој дат се од веће која милост како буде воља моје домаћице уједно с ередима, и докле узбуде стајати у своју кућу да је имаду свиколици држати како и своје очи, и наносити свака пристојна чест како правој и милостивој сестри која се није поштеђела потрудит за корист наше куће.

5. Оћех и разумије и наређује за капитул што је остало од покојнога мога сина Сима који се преставио у Францу; а наш Јово који је рекуперао робу, и динаре, за то имао је дужност арендит конат г(оспо)ђи: својој мајци и мени како је и ередио, а од исте суме батио је спензе које су биле учињене за прешу од наше фамилије а остало да им је у комуну брацкоме у начин. И с овијем анулавамо за дићарацион истога ђела што је учињено у првоме тастаменту који је учињен года 1784-

6. Оћех и разумије, и наређује спрешно за мојега предрагога непута Николета сина покојнега Марка мога брата, остављам истога да може у напредак уживати с мојом фамиљом, добра како су и до саде, и да има настојати, и помагати у брацку компан(и)ју како је и до саде. Ако ли исти Николето не би био контенат, неко (!) би октио познати половицу и(д) добара свога покојнога свога оца Марка, која су била у компан(и)ју до нашега првога подјелења, за то га остављам у цијелу либертад, ма прво да извадимо од нашије комуније добара, онилико (!) колико је узео покојни Стефан Чупковић од нашије проиндивижиије добара, и осталије спеназа што сам учи(нио) учинио за покојнога брата Марка како се види у либру с картом бергамином года 1713: з двора зазвато, у њему за све дићарено што сам платио и поарчио за бранити се од његовије дужника и осталог.

7. Дићаривам за по кампа земље што сам инвестиио по(д) Ђурђевицом покрај Игала до пута комунскога како се види у декрету преуз(вишено)га:

г(осподи)на: Ђенерала Микели года: 1765: и посадио о својем спензам лозу, маслину, и смокву, како се види; а данас годи г(оспо)д(и)н: Стефан Чупковић, ма не знам с којом фундаментом. Зато разумијем да је имаде вратит упут мојем ередима земљу с мајораментима и фруте од када годи моју половицу пра(к)тикату од земље за коју плаћам кануле госпоцке.

8. Дићаривам за правду упућену што имам г(оспо)д(и)н: Стефаном Чупковићем за узрок од ц(еки)на: 35: што је узајмио комунитади о(д) Топле, с мојем облегаациуном, а то је за спензе када је краина послала мене и Жарковића у Млетке за ослоб(од)ити капетана и суђе, из фортина у Задру, који су били арестати с области преуз(вишено)га: г(осподи)на: Ђенерала Диеда, а иста комунитад учинила мени облегацион и импотегала ми њиове плате, и аванце о(д) соли од које нијесам имао за ови конат ништа, него само када сам ја био за атуалога ка(пета)на: аванцало ми је од плата, и о(д) соли Z 400: инцирка, а пасати капетани, од Ђелалића до дневи данашњега нијесу дали ништа за ови конат; У које наређујем мојем ередима да имају настојати за наплатит од наше ком(унитад)и:, и ако се не буду сложит овоме пагаменту, упут имати ће исти мо(ј)и ереди саквестра капетанске плате и аванце о(д) соли до цијелала (!) нашега наплаћења главније динара и добити шест по сто. А исти речени Чупковић примио је на кона(т) (!) веви (!) како отргау од жита, и робе како у конат што сам презентао суду. И савише браћа Паријези из Требесина јесу депожитали у камару госпоцку како ће се виђет, а то за мој конат, што сам оставио(осподи)ну: Ђупковићу да се има наплатит што би му мајкало, докле учине конат с ередима мојем.

9. Дићаривам одвеће како ми имаде дат наша комунитад како њиово писмо од облегациона исте банкаде, и свије главара, а то је поарчено у Млетке када је иста краина послала мене и Жарковића, да вадимо ка(пета)на: и суђе из галије преуз(вишено)га: г(осподи)на: Ђенерала о(д) Задра, и за друге прешне потребе јесам ја спенчао цекина Но: 90: како у либрету конат што :што сам презентао истој комунитади, која ми и акордава да ми се плати главно, и добит и на конат ове речене суме примио сам у Задру од ка(пета)на: Марка Ожеговића, и његовије колега цекина = 67 а осташе ми дужни цекина Но: 85: да ми плате испунити капитал и добит шест по сто у начин.

10. Дићаривам с овијем капитулом поради комесарије покојнога ка(пета)н: Сима Томашевића с Топле, будући помрли атуали, и дативи његови прокуратори тастаментари; У које се наодимо у данашње доба ја Матије Мирковић, и Ђорђије Радић а трећега нијесмо имали рашта постављати; утолико што сам ја владао за исту комеср(и)ју биће записато од моје руке у либро исте комесарије што је шегвило у које нам је мени и

Ђорђију акордатои декретато о(д) три кариге провидура новскије вас наш манић у начин и проча. А за исто ђело имали смо дугачку правду у кварант(и) ју у Млецима супроћ Алексе Ђеловића који је унук реченога ка(пета) на: Томашевића, има годишта седамнаест како је на силу с Ришњанима улегао у процес од кућа и баштина на Предивану. У толико ми комесари видећи се агравати од великије спеназа здворније, и великије импровера, реченога Ђеловића =Ђеловића, и његове велике мижерије, ко(ј)и имаше за одкупит свога сина о(д) сужњице турске, тако одабрасмо, и цједисмо истоме Ђеловићу Предиван, куће и баштину с мајораментима како се види у скритури учињеној у офиц(и)ју госпоцкоме у Новоме на: 27: луђа 1790= а он исти нама да имаде дати цекина Но: 130= у талијерима млетачкијем. Од исте суме примили смо цекина стотину у талијерима а цекина тридесет у талијерима. Ове остаде дужан до првога Никоља дне ко(ј)и има доћи ове године како у исту скритуру. А више речена сума о(д) цекина :100: од овије смо платили комесарима што су имали имат и друге спензе испунили ма не све испуњено истијем комесарима докле се наплати и остало како се види у либро од комесарије а нотано од руке Мирковића дар и авер; И од исте суме више речене дали смо цекина Но: 50: на до... (тр) да се плаћа шест по сто, и ови доходак бити ће раздато сиромасима пре(д) црквом на Топлој у виђење г(осподи)на: пахрока ко(ј)и узбуде намјерити на дан суботе задушне. И ово ђело поста(в)љам на моје мјесто мо(га) сина Јова Мирковића да имају испунит(и) и заједно с колегом г(оспо)д(ино)м: Ђорђијем Рад(и)ћем).

11: Оћех, разумије и нар(е)ћује да магазин на море ко(ј)и је од разлога нашега, а био је инпотекан покојноме г(осподи)ну: оцу Теодору Костантиновићу за цекина како у његову писму; А што сам наградио на други таван то сам спенчао моје динара како се види у либро од фабрика: А поради бутига у пј(а)ци (пици) од вароши до Буће ове су биле заложене с робом за ц(еки)на: 312= г(осподи)ну: ко(нт)у Надалу Евђен(и)ју Гргуруни, које су биле забулате на име г(осподи)на: Луке Каштели и г(осподи)на: Стијепана Чупковића; А исти речени г(оспо)д(и)н: Гргурина чини одбулати исте наше бутиге и преписа робу што се нашло, а то у јакост његова кредита како у шкритуре; А у ово вријеме ја се наоћак у Млецима будући послат од наше комунитади за ђела братинска. Тако се нашло свега дуката: 900= цирка.; И када сам дошао на здравље из Млетака, исти речени г(оспо)д(и)н: Гргурина цеди ми речене бутиге, и робу. Тако је остало на исте бутиге што није могла роба одговорити, ја сам платио исте бутиге, и дао са(м) му испунито ц(еки)на: 120: инцирка; А исте бутиге што су награђене и спензу учинио о свом арчу како у либро од карте бргамине, а поради бутига анна, ја не знам како је уз= :узео г(оспо)д(и)н: Чупковић а будући моја половица костају ме цекина Но: 120 цирка, ово ми је у комуну с мојем братом

покојнијем Марком; А послѣ нашега девижијуна спенчао сам на исте бутиге што сам наградио један камарин, поарчио сам моје динара ц(еки)на: 14= за коју суму имаће ми одговорити мој возљубљени непут Нико, и платит мени али мојјема ередима, а за добит на (о)ве динаре, даривам за братинску љубав истоме више реченоме братићу Нику у начин:

12. Оћех и разумије, и наређује спрешно дићаривам прво, и прво, а то за винограде наше што се наоде мајораменти на земље турске, а то су власници ачи Асановић ис Требиња; а Лука Галиотовина која је ливелата, и посађена на моје спензе да уживамо ми и наши ереди, докле уздура лоза, маслина, и смоква, а мо(ј)и ереди имаће појму и дужност давати и плаћати исти кесим по два вижлина свакога годишта, будући ја исте земље истрапио о своме арчу; а то је од милостива дарах илаша што ми је оставила моја покојна домаћица Марија кћи покојнога г(осподи)на: Тодора Петровића из Дубровника како дићарива њезин тастаменат, ко(ј)и је учињен пох офиц(и) ју нашему од овога града у Новоме; у о =у ово дићарено ћело разумије се како не имаде мој брат покојни Марко никакава интереса; ма за љубав неизречену мога братића НИка постављам га да има исти уживати доотке у комуну с мојјема ередима како више:

13. Оћех, разумије, и наређује, поради прђије што је донијела моја прва покојна домаћица Мари(ј)а кћи покојнога г(осподи)на: Тодора Петровића из Дубровника ко(ј)и су ереди од више речене доте мо(ј)и синови Сава, и Тодор, иако по њезину тастаменту ко(ј)и је оставила мојјем реченијем синовима два дијела, а трећи мени, за које разумијем поради овога мога трећег дијела остављам га мојјем ередима како се види записато од моје руке у либро од карте бргамине од :3: отомбра :1745= почињући на лист :75: што сам примио; како у другоме либру у картуњу од года 1748: што сам поарчио за њу, а по (ње)зину ордену; А што ми мајкало за иуспунити речену доту да се има извадити из комуна о(д) добара моје и мога покојнога брата Марка будући интрало у негоц(и)ју од наше брацке компаније исти динари: А савише дићаривам поради трећег дијела од исте доте што се чека мојјему сину Тодору да не може претендит ни узети докле му брат Сава то: :пошље комишиун у писму, али прокуру.

14. Оћех, разумије, и наређује да се има дати за моју спомен, а то да буде испуњено од моје ереда један саландар у цркву на Топлу ће има почивати моје тијело; а други саландар у цркву С(ве)то Успенску на Савину тако садржава моје могуће;

= И савише мо(ј)и ереди имаће учинити у дан од мога укопа, дати сиромасима, једну лемозину пристојну у начин нашега могућа; а на друга

потребита мјеста не могу одвеће наредит ни дешпонити, тако садржају моја могућа;

У које се препоручујем мојима изреченијема ередима за вазда да се спомену моје душе поради труда што сам подносио, и поднио за нашу возљубљену цијелу фамиљу у начин:

15. Оћех, разумије и наређује, за свога сина Јова, ко(ј)и влада и труди за сву нашу фамил(и)ју, а не могући чинит здворне трговине за своју корист за така испунита ђела, облегавам молећи све моје возљубљене синове, када се састану уједно с мојем братићем Николетом на стојаћему нашему дому да му учине једну пристојну познају од нашега аквишта, а то је од монте комуна свије моје возљубљеније синова и братића; тако и другоме који би трудио у напредак за сву на= нашу фамиј(и)ју ако би би познали да чини испуниту корист за сву брацку нашу.

16. Оћех, разумије, и наређује својем ердима да у напредак имају јединокупно настојати за наплаћивати наше кредите како се види у либру од нашега негоци(ј)а записато све мојом руком; а одвеће како се види у скритима, нека се наплати, и све поставиће у монте комун моје нареченије ереда:

Тако истијема темељито препоручујем да имаду испунити ова моја најпоследња одлучења у све, и за све при свакоме суду госпоцкоме и овченоме; И ови тастаменат за његову бољу јакост, и крепост бити ће подписат и афермат од истините руке г(осподи)на: ка(пета)н: Мати(ј)а Мирковића; И свише подписа о(д) два сједока по његову оредену: ја Јово Милановић учини ови тастаменат по ријечи тако мољен од г(осподи)на: к(апета)на: Мати(ј)а Мирковића, с којијем савршује и иште проштење од свакога, и он опрашта милостиво свакоме у начин:

Ја Матио Мирковић аф(е)рма(в)ам
Ђорђије Радич јесам сједок овом тастаменту
Нико ..дуквић јесам сједок овоме тастаменту